

Celá čísla

1. Vymezení pojmu celé číslo.

Ve své dosavadní praxi jste se setkávali pouze s přirozenými čísly. Tato čísla určovala konkrétní počet. (6 jablek, 7 kilogramů jablek, 8 korun a pod). Položíme-li se v zimě otázku „Kolik stupňů tepla je venku?“ můžeme dostat odpověď : „, mínus 6 stupňů“. Zapišeme -6 . Vidíme, že vedle přirozených čísel existuje množina ještě jiných čísel. Jedná se o množinu **čísel záporných celých**.

Na naši otázku však můžete dostat odpověď : nula stupňů. Zapišeme 0. Nemám-li žádné peníze, odpovím na otázku zjišťující počet korun, slovy nemám žádné peníze. Matematik odpoví : „Mám nula korun“.

Vidíme, že vedle přirozených čísel a čísel záporných celých existuje jednoprvková množina obsahující prvek „0“.

Množina celých čísel se skládá :

- z množiny přirozených čísel (říkáme také množiny kladných celých čísel)
- z množiny záporných celých čísel
- čísla 0

Množina záporných celých čísel se skládá z čísel opačných k prvkům množiny přirozených čísel. Je možné také říci, že množina celých čísel se skládá z čísel opačných k prvkům množiny záporných celých čísel.

1 a -1; 2 a -2; 10 a -10 ... jsou čísla navzájem opačná

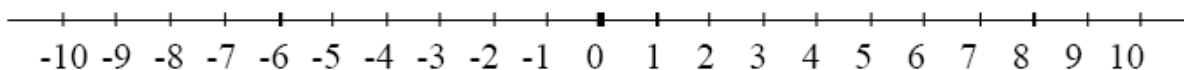
Množinu celých čísel označujeme zpravidla jako množina Z.

Zápis $a \in Z$.

Čteme: číslo a je číslo z množiny celých čísel nebo a je číslo celé.

2. Zobrazení celého čísla na číselné ose

Číselná osa :

Čísla na číselné ose vpravo od nuly jsou **celá kladná čísla**, vlevo od nuly jsou **celá záporná čísla**.

Kladné číslo můžeme psát bez závorky i bez znaménka.

Například : $(+ 5) = (5) = 5$

Záporné číslo můžeme napsat bez závorky.

Například : $(- 5) = -5$

POZOR : Nesmí se stát, že budeme mít vedle sebe dvě znaménka. Pak je nutné psát závorku.

Například : nemůžeme napsat : - - 5 ale musíme napsat - (- 5).

7.ročník – Celá čísla

K obrazu každého přirozeného čísla na číselné ose existuje obraz souměrný podle obrazu čísla nula. Říkáme, že ke každému přirozenému číslu přiřazujeme **číslo opačné**.

Příklad 1: Na číselné ose vyznačte tato čísla : -5; 6; 0; -1; 4; +3; -2.

Příklad 2 : Narýsujte číselnou osu, kde vzdálenost mezi číslicemi 1 a 2 bude jeden centimetr. Určete vzdálenost čísel na této číselné ose :

a) 3 a 4	e) - 4 a - 7
b) 2 a 5	f) - 2 a 4
c) 0 a 7	g) -5 a 5
d) - 3 a - 1	
- h) jak se změní vzdálenosti jestliže vzdálenost na číselné ose mezi číslicemi 1 a 2 bude dva centimetry?
- i) jak se změní vzdálenosti jestliže vzdálenost na číselné ose mezi číslicemi 1 a 2 bude pět centimetrů?

3. Absolutní hodnota celého čísla

Vzdálenost obrazu čísla na číselné ose od nuly se nazývá **absolutní hodnota** čísla. Značí se x . Protože se jedná o vzdálenost, je absolutní hodnota vždy **číslo kladné nebo nula**.

Pro kladné číslo x ; $x > 0$ je $|x| = x$

pro číslo záporné $x < 0$ je $|-x| = x$, tedy absolutní hodnota čísla je číslo opačné k zápornému číslu x , nebo-li absolutní hodnota záporného čísla je také kladná.

pro $x = 0$ platí, že $|0| = 0$ Obecně můžeme zapsat : $|x| = |-x| = x$

Příklad : Určete absolutní hodnotu :

- a) $|+4| =$ b) $|-5| =$ c) $||7| - |-9|| =$

Řešení :

- a) $|+4| = 4$
b) $|-5| = 5$
c) $||+7| - |-9|| = |7 - 9| = |-2| = 2$

Výraz $|+5|$ můžeme napsat také jako $|5|$.

Výraz $|-5|$ nemůžeme napsat jiným způsobem.

Příklad 3 :

Vypočtěte :

a) $ 3 =$	e) $ -6 =$	i) $ -100 =$
b) $ +17 =$	f) $ -17 =$	j) $ +12 =$
c) $ +21 =$	g) $ -15 =$	k) $ 0 =$
d) $ +13 =$	h) $ -99 =$	l) $ -59 =$

Příklad 4 :

Vypočtěte :

a) $|-11| + |+8| =$

b) $|+21| + |-4| =$

c) $|-6| + |+4| =$

d) $|-2| + |+9| =$

e) $|-17| + |-3| =$

f) $|-2| - |-1| + |-10| =$

g) $|-5| + |+5| + |-7| =$

h) $|-10| - |-1| - |-4| =$

i) $|-5| + |-3| + |-7| + |+4| - |-5| + |-10| =$

j) $|-8| - |-1| + |+9| + |-42| + |+25| =$

k) $|-56| + |-12| + |-136| - |-46| + |-789| - |+173| - |-56| + |+45| =$

Příklad 5 :

Vypočtěte :

a) $5 \cdot |-7| =$

b) $8 \cdot |-5| =$

c) $2 \cdot |-1| + 10 =$

g) $12 \cdot |-9| - 7 =$

h) $24 : |-8| + |-12| : |-3| =$

d) $2 \cdot |-7| + |9| =$

e) $14 : |-14| =$

f) $|-4| \cdot |-6| : |-2| =$

i) $|-4| : |-2| + |-3| \cdot |-1| - |0| \cdot |-1| =$

j) $|9 : |-3| - |1| \cdot |-1| + |0| - |-2| =$

Příklad 6 :

Vypočtěte :

1. $||+5| + |-7|| =$

2. $||-6| - |+8|| =$

3. $||-7| + |+4| - |-5| + |-10|| =$

4. $||-42| + |+25| - ||-17| + |-3|| =$

5. $||-17| + |-3| \cdot ||-5| + |-3| + |-7|| =$

4. Porovnávání a zaokrouhlování celých čísel

Každé kladné číslo je větší než nula. $8 > 0$, $0 < 2,44$. Každé záporné číslo je menší než nula. $-8 < 0$, $-8,44 < 0$.

Z dvou čísel je větší to, jehož obraz leží na číselné ose více vpravo.

$5 < 9$

$545 < 945$

$-5 > -9$

$-54 > -945$

Každé kladné číslo je větší než číslo záporné.

$-5 < 9$

$-12 < 4$

Příklad 7 :

Porovnejte dvojice čísel :

a) 2 a -4

b) -8 a -6

c) +7 a +6

d) -54 a -45

e) 13 a -13

f) 26 a 24

g) -26 a -24

h) -7 a 0

i) -14 a 24

j) +15 a -15

k) 0 a -1

l) 2 a 0

m) -4 a -3

Příklad 8:

Najděte všechna celá čísla, která vyhovují dané nerovnici:

a) $-4 < x < 3$

d) $2 \geq x \geq -3$

g) $-2 < x \leq 0$

b) $8 < x < 15$

e) $-14 < x < -13$

h) $2 \geq x \geq -3$

c) $-1 < x \leq 5$

f) $8 < x < 15$

i) $-14 < x < -18$